СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLIX. Ч. 100. Джерзі Сити Н. Дж., субота, 3-го травня 1941. No. 100. Jersey City, N. J., Saturday, May 3, 1941. VOL. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свобода": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПЕРЕСТОРОГА ТИМ, ЩО ЗАЙМАЮТЬСЯ ДОБРОВІЛЬНИМИ ЗБІРКАМИ

ВАШИНГТОН. — Департамент стейту опублікував звіт про діяльність добродійних організацій, які збирають фонди для терплячих у Франції, Англії, Еспанії, Польщі, Чехословаччині й інших воєнних краях. Деякі з тих організацій побирають на свої кошти майже всі суми. Є такі організації, що забрали 98% зо зібраних сум на свою адміністрацію і оголошення. Інші забрали по 90%, по 60% і по 40%. Але є і такі, головно ті, що займались помочю Греції, які забрали лиш 4% на покриття адміністрації. Цею справою занялось національне бюро інформації і робить дохоження. Во серед нормальних відносин кошти удержання добродійного бюра не повинні переступати поверх 25% зо зібраної суми.

КОНЦЕРТ ЛЮБКИ КОЛЕССИ В КАНАДІ.

ОТАВА. — Дня 28 квітня ц. р. відома українська піяністка Любка Колесса дала в Нешенел Гелері в Отаві свій перший концерт, яким відразу захопила публику і здобула найкращі рецензії від місцевих музичних критиків. Любка Колесса відограла по мистецьки композиції Вівальдого, Капріція, Моцарта, Шопена і Дебюсіого. Гра піяністки, як подає в „Ситизені" Ізабель Армстронг, відзначалась знаменитою технікою, музикальністю, темпераментом і легким ритмом, відбиваючи традиції старого Відня, де піяністка побирала початки своєї науки. Люди, вже годину перед розпочаттям почали наповнювати салю. Всі вони, як каже Ізабель Армстронг, „були зобовязані зарядови Національної Галерії за надзвичайну мистецьку насолоду".

150 МІЛІОНІВ ДОЛЯРІВ НА ДОБРОДІЙНІ ЦІЛИ.

ВАШИНГТОН. — Колиб Америка вступила в війну, то Американський Червоний Хрест, Юнайтид Сервис Організейшен і Комюніти Чест відразу розпочалиб кампанію за зібрання 150 міліонів долярів на ріжні добродійні цілі. Бо війна випровадилаб з нормального ходу... одну секцію громадянства і треба булоб багатьом людям подавати поміч.

ШПИТАЛІ ГОТУЮТЬСЯ „НА ВСЯКИЙ ВИПАДОК".

НЮ ЙОРК. — Шпиталь „Панамерикен Клиник" на долині міста приготував на всякий випадок 75 шпитальних ліжок, а також амбулянси, лікарів і піклунок, які моглиб відразу занятись ратуванням ранених у якій небудь катастрофі людей і привозити їх до шпиталя чи то з вулиць Ню Йорку, чи з корабельних пристаней.

КОМУНІСТИЧНА ПЕРШОТРАВНЕВА ПАРАДА В НЮ ЙОРКУ ДУЖЕ МІЗЕРНА.

НЮ ЙОРК. — Цьогорічна парада в Ню Йорку з нагоди свята Першого Травня, була найменша і найнудніша зо всіх попередних, говорили поліційні інспектори, які за тою парадою наглядали. Всіх людей було 18,788 і вони навіть не заповнили Юніон Скверу. Люди були без запалу й ентузіязму. А щоб збільшити вигляд паради, комітетові велілм машеруючим гуртам кілька разів переходити коло плятформи, доки посторонні люди не завважили цього і не почали кричати до машеруючих: „Гало!" Причиною такого малого свята було це, що те свято цього року було виїлости змонополізоване комуністами а всі інші елементи, зокрема юнії, відмовились від участи. Широкий американський загал чимраз більше зачинає розуміти, що комунізм це така сама підривна течія, як нацизм і фашизм.

СОЦІЯЛІСТИ В СВЯТІ ПЕРШОГО ТРАВНЯ.

БУЕНОС АЙРЕС. — Дві фракції аргентинських соціялістів святкували окремо два свята Першого Травня. Одна фракція складалась з соціялістів-демократів, що висказувались в користь Великої Британії і Америки, а труга з націонал-соціялістів, чи коротко з націстів, які висказувались в користь тоталітарних держав і таврували демократії.

БУДОВА СТРАТЕҐІЧНОГО ШЛЯХУ.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт зажадав від конгресу 20 міліонів долярів на доповнення стратеґічного шляху, що веде через Америку і Мексико до його полудневої границі. Звідтам треба потягнути цей шлях ще далі, аж до Панамського каналу, творячи в той спосіб сильну оборонну систему західньої півкулі.

БРИТІЙЦІ ДІСТАНУТЬ ТРАСПОРТОВІ ЛІТАКИ.

ВАШИНГТОН. — Американські власти поспішно висилають британським силам на Близькім Сході 200 пасажирських літаків, для перевозу війська. Ті літаки відкуплено в більшій части від приватних летунських ліній.

НОВИЙ ЗАКОН ДЛЯ АВТОМОБІЛІСТІВ.

ОЛБАНІ. — Губернатор Лімен підписав новий закон, ухвалений стейтовою леґіслятурою, на основі якого всі власники автомобілів, що не мають приватного майна, щоб нім могли ручити за можливі нанесені шкоди іншим людям, мусітимуть вибирати асекурацію на свое авто.

ЦІНИ НА ФАРМЕРСЬКІ ПРОДУКТИ.

ВАШИНГТОН. — На інтервенцію одного конгресмена з фармерської полоси голова комітету контролі цін, Ліон Гендерсон, відповів, що він не задумує здушувати ціни на фармерські продукти. Навпаки, він навіть старався піднести ціни на свинину, щоб в той спосіб заохотити фармерів до кормлення безрог. Очевидно, потреба контролі цін на фармерські продукти вирінулаб лише тоді, якби якісь спекулянти хотіли їх штучно піднести і на тім сами заробляти.

СЕНАТОР ҐУФІ СТАВИТЬ ВНЕСОК ЗА КОНВОЇ

Сенатор Ґуфі, який цілий час у Вашинґтоні на сто відсотків піддержував політику президента, тепер виступив отверто в сенаті з пропозицією, щоб конґрес ухвалив дозвіл для президента конвоювати торговельні кораблі воєнними кораблями. В конвоюванні, говорив сенатор Ґуфі, безперечно є небезпека війни. Але беручи під увагу іншу, більшу небезпеку, яка виплилаб для Америки з прогри Англії, ту першу небезпеку треба приняти. Ця його заява у сенаті є досить знаменна. Бо дотепер це були ізоляціоністи, що домагались отвертої дискусії, евентуально голосування над цею справою. А тепер проурядові сенатори і конґресмени цього хочуть. З цього заповідають, що вскорі уряд у тій справі перейде з оборонної позиції, до наступаючої.

50 ЗБІРНИКОВИХ КОРАБЛІВ ДЛЯ АНГЛІЇ

Вслід за розпорядженням президента, щоб морська комісія знайшла два міліони тон корабельної містоти для служби в користь Англії, морська комісія відразу призначила 50 збірникових кораблів, які займуться перевозом ґазоліни і оливи для моторів. Але ці кораблі не поїдуть до самої Англії. Вони будуть довозити ґазоліну з полудневo-американських країв, до Злучених Держав Америки. А звідси вже в англійських кораблях повезуть їхній ладунок далі до Англії.

ШИРОКИЙ ЗАГАЛ РАДО КУПУЄ ДЕРЖАВНІ БОНДИ

В Ню Йорку перший день розпродажі державних бондів пройшов дуже добре. В одній годині розпродано на міліон долярів. Опісля люди, заможні і середньо-заможні, а також великі і малі, багаті і бідні корпорації та компанії, також почали закуповувати на більші і менші суми бонди, призначені для фінансування державної оборони. Найбільше популярними є бонди на суму $25.

Правдоподібно, що департамент фінансів випустить державні ноти на менші і більші суми, які можна буде наперед купувати й опісля ними платити податки.

ВЖЕ ВИЕВАКУВАЛИ ОСТАННІ ВІЙСЬКА З ГРЕЦІЇ

Американські кореспонденти, що перебували з британськими і грецькими військами в Греції до останньої хвилини боїв, зокрема ті, що опустили щойно тепер Пельпонез, розповідають, що німці кинули хмари літаків і тисячі парашутистів, щоб спинити евакуацію британців. Цілі дороги були завалені трупами молодих хлопців, що згинули як парашутисти від того, що їм легкопад не отворився своечасно, чи від куль британських і грецьких вояків. Та проте ті парашутисти враз з німецькими летунами, що постійно бомбардували зади армії, довели до того, що переправа британських і грецьких військ з Греції була куди тяжча ніж евакуація британських військ з Донкерк. Це стверджують згідно всі ті вояки і офіцери, що були в Донкерку. Допевна, коли мати те на увазі, можна справедливо оцінити те геройство австралійців, новозеляндців і британців, що пробивались через те пекло й відступали з тою самою піснею на устах, що була боевою піснею їхніх батьків. Очевидно, що не можна при тому поминути британських летунів, що зводили в повітрі бої з німецькими і тим допомагали евакуації британців.

НАТИСКАЮТЬ СИЛЬНО НА ТОБРУК

Не зважаючи на те, що німецько-італійські сили зводять бої на египетській землі, пристань і твердиня Тобрук у Лібії ще далі є в британських руках. Тепер пробують італійські частини її здобути. Покищо наступи відбито, але бої тривають далі. Виглядає, що держави „осі" рішили здобути Тобрук за всяку ціну.

ЕТІОПІЯ МАЙЖЕ ВІЛЬНА ВІД ІТАЛІЙЦІВ

В Етіопії забрали британці в полон 5,500 італійців і 2,400 кольоніяльних вояків. Край уже майже вільний від італійських військ. Неґус готовиться обняти наново трон і вже є недалеко Аддис Абаби.

ПОМЕР ШЕФ ІТАЛІЙСЬКОГО ШТАБУ

Ген. Аліґієро Міеле, начальник ґенерального штабу італійських сил в Північній Африці, помер наслідком ран, одержаних підчас бомбардовання британцями міста Тріполіс. Мав 54 років. Його вважали головною фіґурою в намірениім наступі на Суеський канал.

У ТАБОРАХ УТИКАЧІВ. — Частина французьких утикачів, зібраних у концентраційнім таборі в Рівесальт, у неокупованій Франції. Вони нетерпеливо дожидають часу, поки скінчиться розслід уряду щодо них і їм буде вільно вертатися домів.

БЕРЛІН І МОСКВА ІТИМУТЬ ДАЛІ РАЗОМ, КАЖЕ ДЮРЕНТІ

ТОКІО. — Волтер Дюренті, про-советський довголітній кореспондент часопису „Ню Йорк Таймс", пише тепер, як знавець советських відносин, про одну з найактуальніших справ, а саме про те, які є справжні відносини між СССР і Німеччиною. Отже він стверджує, що це є тільки „побожне бажання" Лондону чи Вашингтону, щоб Совети пішли проти Німеччини. Дюренті не вірить, щоби були якінебудь вигляди на те, щоб можна тепер відтягнути Совети від Гітлера. А колиб мало коли прийти до того, що Совети пішлиб проти Німеччини, то це цілком певно не станеться тоді, коли собі того бажають Чорчіл чи Рузвелт, а лише тоді, коли це буде Советам вигідно й коли вони будуть переконані, що їм можна не таке відважитись. Супроти того, те все, що тепер підсуває ріжна пропаганда про евентуальну воєнну розправу між Сталіном і Гітлером, є підступом, що може бути спільно обмиркований Москвою і Берліном на те, щоб милити інших і закривати інші пляни, щодо яких є згода між СССР і Німеччиною. Це останнє може відноситись до поділу землі в Малій і Середущій Азії, а теж і до справи спільної контролі над Дарданелями, разом з Туреччиною. До війни Советів з Німеччиною, твердить Дюренті, могоб прийти тільки в одному випадку, себто в тому, колиб німці заатакували Росію. А того, принаймні тепер, цілком певно не буде, а може й взагалі не буде. Німеччина й без того одержить те, що їй потрібне. Коли іде про теперішні відносини між Советами і Німеччиною, то вони є на ділі приязніщі ніж були. В все інше, що розпускається по світі, це замилювання очей і закривання тайних плянів Москви і Берліна.

СОВЕТИ НАД ІРАНОМ.

АНКАРА (Туреччина). — І в Туреччині ломлять собі голову над тим, яка є властива теперішня політика Сталіна. Бо виявляється, що Совети громадять більші сили на границі Ірану. Знову інші відомости подають про скріплення советських сил від границь з Фінляндією (де німці щойно виладували на беріг деякі свої військові частини) аж до Румунії й Карпатської України. З того останнього можнаб вносити, що Совети побоюються нападу з боку Німеччини. Та тепер дипльомати, коли беруть усі ті речі під увагу, зачинають приходити до заключення, що советські воєнні рухи є звичайним ошуством, яке закриває якісь інші пляни. А які вони, то на те відповідає до певної міри скріплення советської армії на границі Ірану. Бо це натякає на те, що Совети мусіли погодитись з Німеччиною щодо поділу Середньо-Східньої Азії. Кажуть далі, що й советська заборона перевозити воєнні матеріяли через Совети, є звернена властиво проти Британії, щоб таким чином відібрати їй надію на евентуальний звязок з Туреччиною.

ЧИ НЕ СОВЕТСЬКО-НІМЕЦЬКА ПРОПАГАНДА?

БЕРН (Швайцарія). — Американські кореспонденти дивуються, що не перестають кружляти щораз нові поголоски про величезне советське воєнне поготівля в Галичині, на лінії Львів-Одеса, та в Карпатах, на границі з Карпатською Україною, згл. Мадярщиною. Ще далі говориться про подібне скріплення советських сил в Естонії й Латвії й на границі з Фінляндією, як теж далі пускаються вісти, що Совети ніби дуже стурбовані тим, що Німеччина вже контролює Дарданелі, та що з Чорного моря свобідно перепливають німецькі кораблі до Егейського.

НЕ ЗАЧІПЛЯТЬ ТУРЕЧЧИНИ.

АНКАРА. — Панує таке переконання, що Німеччина піде на Суеський канал, але такими шляхами, що буде іти довкола Туреччини, але її самої не зачіпить. За свою „невтральність" малаб Туреччина дістатись якусь територіяльну заплату. Знову інші джерела піддають, що Німеччина може одночасно напасти як на Совети так і на Туреччину.

ТИМОШЕНКО ГОЛОВНИЙ ПРОМОВЕЦЬ.

МОСКВА. — Свято Першого Травня мало як і минулими роками вигляд царської військової паради. Тільки, на диво, менше було війська і танків як давніше. Зате промови мали воєнний характер. Народний комісар оборони, Семен Тимошенко, запевнив населення, що Совети приготовані „на підступи ворогів". Казав, що вони ведуть мирову політику, чого доказом є їхній договір про ненапад з Японією. Далі казав, що червона армія з огляду на міжнародню ситуацію мусить бути на поготівлю і в стані мобілізації. В приказі до вояків висказав надію, що війна готова скоро закінчитись, а чим скорше вона закінчиться, тим краще. Очевидно, що не обійшлось без того, щоб Тимошенко не згадав і за „визволені народи".

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Як Реагують?

Американські дописувателі доносять з Берліна, що дивним дивом не видно в Німеччині великого шуму з нагоди німецьких підбоїв на Балкані. Нема ніяких особливих парад. Ні ніякого замітного ентузіязму. Навіть воєнні комунікати, хоч доносять про ріжні німецькі перемоги, то проте таки здержливі.

Щож це означає? Та ніщо інше, а тільки те, що загал відчуває, що те, що діється на Балкані й що станеться на Середземному морі, хоч би уявляло собою дальший триюмф німецької зброї, війни не закінчить. Колиж проте тут і там заповідається, що війна скінчиться цього року, і то перемогою держав „осі", то це вважається загалом тільки пропаґандною фразою, в яку не вірить цілком певно теж і німецький ґенеральний штаб.

А якжеж є по боці Великої Британії?

Нема сумніву, що воєнні невдачі на Балкані є для Британії ударом. Особливо з того боку, що тепер тяжко вдержати Туреччину в такому настрою, щоб вона рішилась на збройний спротив Німеччині, колиб та захотіла наступати на Суеський канал. Туреччина, очевидно, вважає себе далі союзником Великої Британії. Без сумніву її симпатії є таки далі певно по британській стороні. Але з другого боку вона залякана німецькими підбоями Юґославії й Греції. А її збройна сила, як кажуть, не дуже ліпша від тої, яку мала Юґославія. Положення Туреччини складне ще й з того боку, що Совєти грають весь час дволичну, чи загадкову політику. І тому Туреччина не в силі числити на їхню допомогу. Навпаки, ще може побоюватись, що на випадок турецького опору Німеччині, Совєти готові забрати частину турецької території за згодою Німеччини як „заплату" за невтральність. Тому годі Британії числити на допомогу Туреччини. Британські сили на Середземному морі виставлені тепер ще й на більші летунські напади, бо Німеччина є тепер на Балкані й користатиме з летунських піль в полудневій Греції, чи з тих, що є на островах Еґейського моря, що їх забрала, чи ще забере. Грецькі пристані готові стати тепер пристановищем ще й для німецьких підводних суден, що зачнуть з більшою силою атакувати британські кораблі, що є на Середземному морі.

Коли ще зважити, що й в Африці загрожують німецько-італійські сили Британії наступом на Єгипет, Александрію і Суеський канал, то значить, що є доволі нових небезпек. Та проте як в Анґлії, так і в Америці закріпляється таке переконання, що хочби Німеччина опанувала навіть і цілим Середземним морем, Ґібральтаром і Суеським каналом і забрала навіть Єгипет — то так є, що війна триватиме далі при допомозі всіх держав, що входять в склад Британської імперії, як теж і Злучених Держав. І то триватиме довгими роками, поки не закінчиться перемогою демократій, на чолі з Великою Британією і Америкою.

ДИВИТИСЬ ПРАВДІ В ВІЧІ

Під таким заголовком помістив „Ди Ню Йорк Таймс" з 30. квітня ц. р. редакційну статтю, яка, на нашу думку, є заспівом до дуже важних потягнень в Америці. В тій статі говориться на початку, що в нинішних часах ні один край на світі не може відгороджуватись від решти світу і говорити, що він буде жити в „ізоляції". Цього не може говорити навіть Америка, яка по обох боках відгороджена широкими океанами. Ті океани, зглядно кажучи, не є вже нині такі широкі, як вони були півтора віку тому. Тоді переїхати кораблем океан забирало найменше два місяці. Нині забирає тиждень. Та нині можна переїхати океан ще й літаком і це забере менше, ніж один день. Колись далеко довше забирало переїхати з Ню Йорку до Філядельфії. Крім того слово надане по телеграфі або радіо долітає з Европи до Америки впродовж одної секунди. Тому серед нинішних часів говорити про ізоляцію є наївністю. Події, які діються в інших частях світу мають великий вплив на Америку, та навпаки. Це значить, що Америка мусить пильно слідкувати за тим, що діється в світі і впливати, щоб ті діяння виходили їй на користь.

Далі говориться в тій статті, що перед Америкою залишились дві можливости: Одна взяти активну участь у тій війні, не допустити до прогри Великої Британії, а до вигри Гітлера; друга — дозволити на вигру Гітлера й опісля чекати, аж він зачне підсуватись до цеї півкулі і грозити нам на нашім власнім подвірю.

В першім випадку, взявши активну участь у війні, Америка мусілаб поносити великі матеріяльні і людські жертви. Вона мусілаб перетворити себе в одну велику кузьню зброї, мусілаб зорґанізувати до мілітарного поготівля цілу націю. Мусілаб значно обнизити свій рівень життя. В другім випадку вона мусілаб зробити точнісько те саме, з тою лиш ріжницею, що на певний час відтягнулаб жертви в людях.

Колиб Гітлер поконав Анґлію, він в Европі зорґанізувавби на тоталітарний лад економічну систему, яка витворювалаб продукти по такій ціні, по якій булоб вигідно диктаторам. Тими цінами гітлерівська Европа робилаб величезну конкуренцію Америці по всіх світових ринках випираючи американські продукти з обігу. Водночас Гітлер далі зброївсяб і будував велику фльоту. Та фльота вже й так булаб велика. Але діставши до диспозиції будівельні доки всіх европейських країв, маючи до своєї розпорядимости їхні копальні і всі джерела сирівців, а також примусову працю, він скоро може створити таку могутню морську армаду, що Америка буде перед нею тремтіти і з черги буде й собі зброїтись на величезні розміри. В той спосіб Америка таки буде мусіти перетворитись знову в один великий мілітарний табор, в якім пропадуть та свобода, ті вигоди та той життєвий рівень, які маємо сьогодня.

Припустім, каже „Н. Й. Таймс", що Гітлер зараз на нас не нападе, а ніби успокоїться тими успіхами, які має. Що буде далі? Захоплені великою могутністю Гітлера, а також його економічними пропозиціями, полудньово-американські краї зачнуть клонитись в його бік, а навіть будуть у себе заводити націстичні режіми з малими фірерами, на зразок Гітлера. Вони, подібно як сам Гітлер, зачнуть собі покпивати з „плютократичної" американської демократії. Зачнуть давати їй наперед моральні штовханці. Як на це відповість Америка? Виповість їм війну? До чого це тоді доведе? Вониж дістануть поміч від Гітлера і так зачнеться підбій полудневої півкулі. Колиж Америка буде мовчати й дозволяти, щоб небезпека підійшла аж до її самих границь, то й це остаточно не охоронить її від небезпеки. Вона остаточно мусітиме приняти такий лад, який запровадив Гітлер, а тоді ціла наша дотеперішня цивілізація, оперта на вартости одиниці, на суспільній свободі і на праві індивідуально стреміти до щастя, пропаде.

„Ди Ню Йорк Таймс" в обличчі цих фактів закликає націю, зокрема уряд, щоб повів Америку навіть до війни по боці демократій. Бо тої війни всеодно нам вже не уникнути.

Ось ті арґументи, видвигнені таким впливовим часописом як „Н. Й. Таймс", безпечно важні і їм треба дивитись просто в вічі. Цим фактам повинні дивитись просто в вічі і ті американські громадяни, що мають чужинецьке походження. Тим фактам дивитись у вічі повинні і ми, громадяни українського походження.

А дивлячись на них, ми не повинні даватись зводити з шляху ріжним провокативним виступам деяких наших одиниць, що ще й досі думають, що в нинішню пору можна виписувати все, що тільки кому прийде до голови. В тривожні часи нація ненавидить внутрішніх розколів. Вона шукає можливо якнайбільшої фізичної і ідейної суцільности. Домішка всіляких чужинецьких елементів чи ідеольоґій розбиває ту суцільність. Непокірлива опозиція меншости, зокрема ріжні її провокативні виступи можуть згодом потягнути за собою непожадані наслідки. Та це треба розуміти і добачувати. Хто того не хоче розуміти чи добачувати, той ґотов за це потерпіти. Це відноситься як до осіб, так і організацій.

ГРЕЦІЯ—СИМВОЛ СВОБОДИ

Нема нині людини, яка не співчувалаб глибоко з трагічною долею нинішньої Греції. Правда, не сама то Греція, що впала жертвою неспровокованого нападу, бо вона являється вже аж чотирнацятою державою, що тратить свою незалежність в цій війні. Та Греція у памяті людства не то, що інші держави. Це не Польща чи Румунія. Це нація, що вже сотки літ до приходу Христа мала велику цивілізацію, що розвинула була високо письменство, науку та мистецтво.

Тому, коли минулого тижня ця країна втратила незалежність, та коли на Акрополісі в Атенах замаяв прапор наїздника, цілий світ відчув величезну кривду, заподіяну Греції.

Греція, як модерна нація, не відгравала важної ролі у світовій політиці; а від останнього зударю з молодою Туреччиною в рр. 1921—1922 на полях Анатолії, майже не давала про себе знати.

Минулої осені, вона відгукнулася та здивувала світ, коли неждано відкинула італійський напад і почала виганяти італійські війська не тільки з Греції, але також з Альбанії. І хто знає, як булаб скінчилася грецько-італійська війна, колиб не інтервенція Німеччини.

Старинні греки звикли називати „барбарос" усіх тих, що нападали на їх міста. Це були в їх очах варвари-дикуни. Такими були перси, македонці, а пізніше римляни. Атени та Спарта, найбільші міста Греції, хоч ворогували майже безнастанно між собою, були свобідними містами. В Атенах визнавали владу народу, а Спарта мала більш мілітаристичний режім. Проте, оба міста, коли були нападені варварами, взаїмно собі помагали.

Коли в 480 р. перед Христом перський король Ксеркс напав з многотисячною армією на Грецію, то 300 спартанців боронили гірського просмику Термопілі так довго, поки не були зраджені своїм земляком Ефіяльтом та не вигинули в боротьбі, разом зо своїм королем Леонідом.

Нині греки може й не мали модерних Ефіяльтів, та проте, поставлені перед фізично численнішого й модерно узброєного ворога, не могли встоятись. Але все, що було в людській силі зробити, греки зробили. Тому Греція не зійде неславно зо сцени світової історії. Не може згинути нація, що видала таких безсмертних людей, як Сократ, Платон та Арістотель; не може пропасти нарід, що видав таких письменників, як Софокль, таких державних мужів як Перікль, таких промовців як Демосфен, чи таких мистців як Фідій, що різьбив з білого мармору погруддя олімпійських богів для увіковічнення величі людського духа; не згине нарід, що перший проголосив демократичні ідеї, що видав таких законодавців як Сольон.

Греція, багато в свою історичну минувшину, пребагата в свої культурні надбання, має симпатії цілого цивілізованого світа. І певно, що український нарід не остане позаду в цій апотеозі геройського народу. Бо грецька культура з Візантії мала великий вплив на Україну в минувшині. З Візантії плили перші проблески християнства на Україну.

Колись великий англійський поет, лорд Байрон, так був захопився боротьбою греків проти Туреччини, що вибрався до Греції, щоб стати в ряди повстанчої армії.

І нині є багато таких безіменних Байронів, що хотілиб помогти країні Демостена та Платона стати наново вільною.

СОВЄТСЬКА ПОЛІТИКА В ХІНАХ

На цю тему знаходимо в „Журналь де Женев" з 3. квітня статтю, цікаву не лише тим, що погляди висловлені в ній досить слушні, а й тим, що вона є характеристичною для невтральної, та й не лише невтральної европейської опінії про підступні методи московського імперіялізму в чужих державах.

В статті цій говориться між іншим наступне:

Москва боїться й перемоги Японії в Хінах, і перемоги центрального уряду, що моглаб попровадити до обеднання 450 міліонів хінців в одній державі, що має спільний кордон з СССР 6,000 кільометрів завдовжки та не зрікалась ніколи своїх суверенних прав на Зовнішню Монголію та Хінський Туркестан, що перебувають тепер фактично під владою московського уряду. Кремль боїться й за Амурський край й за Поморя, підсоння яких японці не зносять, але де хінці почувають себе як вдома.

В 1938 р. армія хінських комуністів станула відповідно до наказу Кремля на послуги Ченґ-Кай-шека, якому посилалося й зброю та муніцію з совєтського боку через Зовнішню Монголію та Хінський Туркестан, що мало особливе значіння в часі, коли шлях через Бірманію був замкнений. Становище це в 1941 р. поважно змінилося, бо анґльосаські держави висловилися отверто за підтримання центрального уряду, наслідком чого вигляди його на перемогу збільшились. Відповідно до цього міняє свою політику і московський уряд. З нагоди відвідин міністра Мацуоки в Москві витягнено з архівів старий плян 1915—16 рр. відносно поділу Хін на японську і московську сферу впливів вздовж меридіяну 116°16. Але не маючи багато довіря до московського уряду, Японія робить заходи допровадити до замирення з Ченґ-Кай-Шеком та притягти його до участи в протикомуністичнім пакті. Щоб запобігти цій небезпеці московський уряд заохочується унезалежнити знов армію хінських комуністів від Куомінтанґу та зосередити її в провінціях Шансі, Шенсі і Кансоу, що сусідують з Зовнішньою Монголією та Хінським Туркестаном під проводом ґенерала Ма-Тсе-Дуна. Четверта комуністична армія мала машерувати проти японців в напрямі Нанкіну, але на наказ Москви вернулась до комуністичних провінцій. Частину її Ченґ-Кай-Шек спромігся розброїти, чим викликав велике невдоволення в Москві. Але Кремль всеж намагається вдержати з ним звязки а разом з тим стримує комуністичну армію від участи у війні проти Японії та намагається утворити територіяльний бльок з згаданих збольшевізованих провінцій з населенням майже 100 міліонів осіб, щоб опертися на них в боротьбі і проти Японії і проти анґльо-американських впливів в Хінах... Але треба думати, що й противники Московщини в Хінах не будуть остільки наївними як їх Кремль уважає.

АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ.

БОГДАНКО

Історичне оповідання з другої половини XVI століття.

(2)

Наслухався молодий князь Богданко цих оповідань малим хлопцем доволі, алеж вони не викликали в його дитячій душі страху. Навпаки, Богданко затискав кулачки, готовий усе стати до бою з відьмами, чарівницями, з лісовиками, болотняниками, мріяв про лицарську славу князів-героїв.

Князь і княгиня раділи зо свого одинака, ворожили собі, що з Богданка вийде лицар на славу їх роду. Та старий князь не дочекав бачити свого сина лицарем. Помер, залишивши юнака на опіку княгині-матері та свого приятеля, боярина й княжого воєводу[8]) Степана Добрича, що ходив із ним у походи, громив татар, коли орда інколи в тих сторонах показалася.

Молодий князь під умілою рукою боярина Добрича виростав і розвивався мов той молодий дубок. І вийшов із нього гарний юнак, сильний мов тур,[9]) відважний мов лев. Уже в двацятому році життя йшов на ведмедя з самим ратищем та з довгим ловецьким ножем німецької роботи. То була ще по його дідові памятка, котру здобув у одній битві з хрестоносцями.

Стара княгиня міркувала собі, що час уже Богданка одружити, щоб, не дай Господи, на ньому не скінчився славний рід Ружинських тої саме лінії (князів того імени було на Волині більше). Вона радилася з Добричем. Перебирали князів довколишніх, де були дівчата-відданиці, бож для Богданка треба було добрати пару рівну, і родом і красою й віком відповідну... І Добрич найшов Богданкові дівчину під пару: княжну Чорторийську Ганну, якій саме скінчився вісімнацятий рік.

Врадили так, що боярин Добрич із Богданком поїдуть до князів Чорторийських до містечка Чорториї[10]) в гості. Але це требаб зробити якось так, наче припадком: обидва підуть до сумежного лісу на лови, вийдуть поза межу й буцім-то заблудять, а потім зайдуть до замку. А що Богданко не хотів досі й чути про одружіння, то обоє вирішили нічого про це йому не говорити: Добрич мав сам його повести туди на лови й перевести задуманий плян.

Богданко не прочував нічого й пішов із Добричем на лови. Довго ходили по лісі, багато набили різної звірини, аж нараз Добрич заявив, що вони заблудили, забрівши на чуже, то що з цього можуть вийти сусідські непорозуміння.

— Коли так, — сказав Богданко, — так завертаймо на своє, — й пустився йти до межі.

— Постривай, Богданку, — спинив його Добрич; — так не ялось нам робити. Так роблять злодії, що підуть у чуже й опісля тікають, щоб не побачив їх власник та не спіймав.

— А щож нам робити треба?

— Ти князь, а я твій боярин та опікун. Ми заблукали на чуже. Нам слід літи до замку власника цього лісу, до князя Чорторийського і просити в нього вибачення за нашу невважливість.

— Я й не знав, що з нами межує якийсь князь Чорторийський. Добре радиш. Підемо, й я попрошу в нього вибачення. Через таку дурницю заводити сусідські чвари[11]) нам не лицює. Та чи потрапимо ми до замку кн. Чорторийського?

— Не турбуйся, я дорогу знаю, бо нераз туди переходив. Ти залишися, Богданку, тут, а я піду до наших людей і виряджу їх додому, бо ми сьогодні, мабуть, і вже не вернемось, князь, під ніч нас не пустить.

Добрич пішов жвавим кроком у гущавину, й незабаром почувся могутній голос ловецького рогу: скликав княжих людей, щоб їм сповістити княжий наказ.

— Заберіть добич на вози й їдьте додому. Тут залишиться один коморник,[12]) та ще з двома кіньми, й піде за мною в ліс.

До княгині не було що переказувати: вона знала, що Чорторийський не випустить сьогодні гостей зо свого замку.

Богданко чекав Добрича. Посідали на коні й поїхали.

*

До столиці Чорторийських, до Чорториї, приїхали, коли вже сонце схилялося до заходу.

Старий князь чимало здивувався, побачивши у своюму замку воєводу князів Ружинських і молодого гарного юнака.

— Ваші голови! — сказав боярин, ввійшовши у княжу світлицю. — Приходимо до вашої княжої милости як винуватці. Я й мій молодий князь Ружинський. Маємо великий гріх на душі: полюючи, забрели на волость вашої княжої милости без дозволу. Не хотячи. Коли це помітили, подумали, що ніяково нам тікати мов тим злодіям. Тимто приходимо до вашої княжої милости виправдати себе. А що самі до гріха признаємося, то думаю, що й кара наша буде менша.

Обидва пришельці низько князеві поклонилися.

Мова князеві подобалася. Він виступив наперед і взяв обидвох за руки.

— Витайте мені, дорогі гості. Просимо в наші вбогі тереми відпочити. А за кару не дуже турбуйтесь, вона не буде надто гостра...

Князь повів їх до вітальні й попрохав сідати.

— Від смерти вашого покійного батенька я зовсім не мав жадної звістки, що коло вас, неначе кудись вимандрували.

— Моя мати-княгиня ще й досі не може примиритись з тим, що батенька вже немає. Здається, колиб не турботи з господарством, то смуток заїв би її на смерть...

Ці слова, висказані з повагою старшого чоловіка, зробили на князеві добре враження.

Увійшов отрок,[13]) поклонився низенько й попрохав до їдальні.

Їдальня була дуже простора, з довгими столами, понакриваними білими скатертями; здовж столів — лави, вкриті ведмежими й вовчими шкурами. Тут поралася сама княгиня, а побіч неї ввихалася молода вісімнацять-літня чудо-дівчина, мов винята з якогось гарного образка: струнка, білява, уста мов ті вишні зрілі, очі всміхнені, сині мов ті незабудьки.

(Дальше буде)

[8]) Воєвода — начальник військових сил, провідник їх у боях.

[9]) Тур — дикий бик, дуже злючий та завзятий; тури скидалися на зубрів або американських бізонів; їх колись було багато на Україні й полювання на них було дуже небезпечне; тепер вони вже зовсім винищені.

Ратище — довгий спис.

[10]) Чортория — містечко над річкою Случ, що вливається з правого боку до Горині.

[11]) Чвара — суперечка, бійка, метушня, війна.

[12]) Комонник — військовий на коні, кіннотчик.

[13]) Отрок — раб, невільник („той, що не смів говорити нічого", коли йому наказували; слово „отрок" — означало колись і „дитину", що „не говорить іще").

НА РІЖНІ ТЕМИ

ЧИ ІСТОРІЯ ЧОГО ВЧИТЬ?

Питається таке неодин читач газети, і питається таке не один редактор, наприклад, пробуючи вгадати, що зробить котрийсь з державних керманичів. Звичайно це питання можна сформувати іншими словами: чи поступить в цьому випадку розумово, чи не розумово?

Буває, що в важкі хвилі, коли важиться існування держави, люди замісць займатися важними питаннями, займаються байдужними й зайвими. Записано в історії, що як турецькі полчища підійшли під Царгород у 1493. році, серед населення тої столиці пішла боротьба не за те, як боронити краю й міста, але за те, якого пола є ангели.

Приходять мені в голову ці думки, коли я читаю в одного американського колюмніста: „Ми не симпатизуємо з бувшим полковником Линдбергом, але справи складаються так, що я не знаю, як Кабзи можуть виграти цього року в бейзбол"...

ГОВОРИЛИ МИ ПРОТИ ВОВКА, ТРЕБА СКАЗАТИ И ЗА ВОВКА

До питання про віддачу Гітлерової медалі бувшим полковником Линдбергом, справедливість вимагає подати, що самий Линдберг каже про цю справу, за котру Линдберга так тепер нападають.

Линдберг каже, що він зовсім не знав, що на одному дипльоматичному бенкеті в Берліні йому доручать від німецького уряду медалю. На томуж бенкеті він найшовся не по своїй волі, але на виразне домагання американського амбасадора в Німеччині, котрий Линдберґові виразно сказав, що інтерес Злучених Держав вимагає Линдберґової приявности на бенкеті.

Таке каже Линдберг і принаймні так довго, як довго його слів не заперечено, йому треба вірити. Від тої заяви минуло вже досить часу на таке заперечення.

ЧИ ВАРТА?

Анна О'Гер МекКормик дає одному уступові в своїй статті про перемогу над Югославією наголовок: ПЕРЕМОГИ БЕЗ МИРА.

Замітно: звичайним політикам перемога без мира нічого не варта. Диктаторам часто мир без перемог нічого не варта.

ЧИ МОЖНА СМІЯТИСЯ?

Помер недавно великий актор Денфорт, що був відомий з популярних оперет Гилберта й Салливана. Пишучи про його смерть, один з часописів сказав, що це не так легко нині сміятися на опері „Мікадо" з японського цісаря і на опереті „Пинафор" з британського адмірала. Він хоче цим сказати, що нині справа японського цісаря й британської фльоти дуже поважні для американців, що вони не можуть з них строїти собі жартів.

Інша газета виступила проти цеї думки. Ні, каже вона, ми можемо сміятися й з мікада й з британського адмірала, якщо ми потрапимо, сидячи в театрі, створити собі в уяві зовсім новий світ, інший від справжнього.

Одначе, признає вона, це нині досить трудно створити собі уяву про мікада й британську фльоту, незалежні від справжнього мікада й британської фльоти, коли в своїм житті маємо довкола себе стільки пригадок про справжнє життя: і газети, й радія, й дітячі забави, і вистави крамниць, і воєнний податок при закупні, і так далі.

ЧИ САМА ВІДВАГА?

Едмунд Стівенс, спеціяльний кореспондент „Крисчен Сайенс Монітора", відомого бостонського щоденника, пишучи з Етіопії про вигляди кампанії етіопського цісаря проти італійців, признає абісинцям (етіопам) щирий патріотизм і велику відвагу.

Одначе, каже він, край не має доріг і амуниції можна довезти до Етіопії лише дуже трудними й далекими дорогами. До того пересічний абісинський войовник, хоча особисто невстрашний, не має найменшого поняття про організацію й дисципліну. Він б'ється тоді й там, де йому хочеться. Одинокy владу, яку він признає, це влада свого місцевого начальника. Між групами абісинців повстають часто бійки й звичайно коло кожного абісинського табору вояки стріляють багато просто на забавку.

Каже Стівенс: „Створити правильну здисципліновану армію з такого сирого матеріялу є найтруднішим питанням, яке має перед собою етіопський патріотичний рух".

ДОГОВОРИ БЕЗ КІНЦЯ

Каже Голет Абенд у своїй книжці під наголовком „Японія здемаскована", що, коли Сталін зробив першу угоду з Гітлером про поділ Польщі, в Японії цей договір викликав таке заворушення, що сотки німців покинули Токіо.

Певно недавно, як зо Сталіном зробив угоду Мацуока, ці німці могли вернутися до Токіо.

Одначе, хто може нині заручити, чи Сталін не зробить з Гітлером ще одної умови, від якої з Токіо стануть утікати й німці й росіяни?

КАНАДІЙЦІ ПРО СВОЮ ЛІТЕРАТУРУ

У квітневому зошиті місячника „Поетрі", що, як видно зо заголовку, присвячений весь поезії, дає один письменник перегляд канадійської поезії. Пише при тому, що канадійці поволи починають набирати поваження до своїх поетів і їх творів.

Він виразно так і каже, що до недавна ще канадійці своїх поетів не шанували, хіба що котрий з них добув собі признання в Злучених Державах. Таке признання вони вважали доказом досконалости поета, а автор статті вважає цей погляд канадійців доказом їх почуття нижчої вартости, а спеціяльно тої його породи, що називається кольоніялізмом.

Колись Злучені Держави слабували на цю недугу кольоніялізму: американці не шанували своїх духових робітників, хіба що котрийсь з них добув собі признання в Англії, бо навіть по добутті незалежности американці все ще вважали себе під духовим зглядом нижчими від англійців. У почутті своєї нижчости вони не довіряли своїм власним враженням при читанні книжок, але ждали, що про цю книжку скажуть знавці в Англії, хоча ці знавці в Англії знали літературу, але не знали життя, котре ця література мала відбивати, знали зеркало, яке мало відбивати світ довкола, але не знали, який це світ, що відбивався в зеркалі.

Звісно, через це вони не могли й бути такими добрими критиками вартости американських творів, якими були родовиті американці, що мали відповідний талант і освіту. Треба було довгого часу, поки американці до цього доглупалися.

З ЖИТТЯ УКРАЇНЦІВ У СЛОВАЧЧИНІ

Громадське життя українців у Словаччині зосереджується головно біля двох товариств, а саме Т-ва „Українська Кольонія" в Братиславі з її відділами в Спішськім Новім Селі, Ружомберку та Тренчині, та Т-ві „Просвіта" в Пряшеві. Крім того існує ще в Братиславі „Спілка Українських Інженірів". Т-во „Українська Кольонія" обєднує головно українських емігрантів та місцевих українців-громадян, що їх число незначне. При Т-ві існують секції Жіноча та Молоді, а в останньому часі засновано ще Секцію українських студентів „Українська Студентська Громада", як Секція товариства підприйняла перші організаційні кроки серед українських студентів Пряшівщини. Треба згадати ще про існування двох українських хорів у Словаччині; один при Т-ві в Братиславі під диригентурою проф. Трухлого, а другий хор зі села Завадки під веденням інж. Прищенка. — Поза внутрішньою працею — сходин з рефератами, відсвяткування національних свят, соціяльної допомоги і т. д. — зорганізовано відділи на провінції, які разом з централею гідно виступають на завнішньому форумі. Останньо влаштовані Відділом Т-ва в Спішськім Новім Селі та Централею в Братиславі вечірки українських пісень та народніх танців приняла численна публика з великим захопленням. — Коли праця в „Українській Кольонії" ведеться серед свідомих українців, але всетаки з певними труднощами та при активній участи не цілого загалу, тоді мусимо узглядити трудноці, серед яких приходиться працювати в пряшівській „Просвіті". Українська Пряшівщина це вдячне поле до праці, зате труднощі великі і брак відповідної скількости свідомих працівників серед національно несвідомого, але здорового українського населення. — Несвідомість українського населення використовують ріжного роду чужинні агітатори для динаціоналізаційних цілей, і так почавши від словакізації та насильного втягування до Глінкової партії, або записування українського населення в часі загального перепису 15. грудня 1940 р., яке голосилося як українці або як русини за словаків, доказом чого є масові протести українських громадян поодиноких осередків. Замітити можна тут також мадяронство та большевицькі впливи. „Просвіта" одиноке товариство на українській Пряшівщині ще й до тепер без затверджених статутів, не може розвивати своєї організаційної праці, не дозволяється їй закладати філії, що передбачує статут. Не дозволено вже кілька разів відбувати конференції українських вчителів й священиків Пряшівщини, видавання книжок і т. п. для населення взагалі неможливо. В школах, де навчання відбувається в т. зв. „русинській" мові (якщо учитель є українець), заборонено вживати надальше підручників української мови, які дозволені були ще празьким міністерством шкільництва для Карпатської України. Тимчасом інших підручників нема, а діти треба вчити. З чого? Певно зо словацьких підручників, або може з московських, бо це буде скорше дозволено. Подібне явище сталося з видаванням українського часопису „Народнє Слово" в Пряшеві, на що словацька влада дала спочатку дозвіл, а коли перше число пішло до цензури, не побачило світла денного та рівночасно прийшла заборона видавати взагалі цей часопис. Однак в тому самому часі дозволено видавати в Межилабірцях московською мовою писане „Новоє Время", яке малоб заступити український часопис. Редакторами цього часопису є безхребетна кацапня, фінансується він словацькою владою, для народу воно цілком не зрозуміле, а тому, що народ не хоче взагалі брати до рук цей часопис, а не те, що читати, розсилається його масово місцевим учителям та священикам. (Кольпортерам). — Перешкоди в організаційній та просвітянській праці ставлять, в першій мірі словацькі уряди. Перед загальним переписом населення заборонено проголошувати душпастирського листа еп. Гойдича в Пряшеві, яким закликав всіх греко-католиків, щоби в часі перепису записувалися хто є русином, як „русин", а хто є словаком, як словак. За це покарали навіть многих греко - католицьких священиків грошевою карою. — Заходом енергійного голови Т-ва „Просвіта" та стараням кількох одиниць скріплено працю внутрі цеї установи. Організується хор та мандолінову оркестру. Аматорський гурток має ще молоде існування та підготовляє виставу „Наталка Полтавка". Віра та охота, яка огортає горстку пряшівських працівників, дає запоруку успішної просвітянської праці, навіть серед таких неможливих обставин, для полішення яких ідуть безупинні старання.

ПОМАРАНЧІ РІДКА ЛАКІМКА В ЛОНДОНІ. Помаранчі, привезені з Еспанії, нині така рідкість у Лондоні, що вони продавалися по 10 центів за фунт і шість скринок минулося в бідній дільниці Гвайтчепел за пару хвилин.

Конвенційні Проекти

[25]

Тов. Любов, від. 373. У. Н. Союзу в Сейнт Луїс, Мо., на своїх місячних зборах ухвалило такі проекти на наступну конвенцію:

1. Наш відділ є за те, щоб ухвала з минулої конвенції щодо звільнювання від передплати „Свободи" неграмотних, а також тут роджених членів, осталася і надалі в силі.
2. Наш відділ уважає, що члени з кляси Т. є покривджені в порівнанню з членами з кляси W., щодо плачення висоти вкладки. Тому делегати XX. конвенції повинні взяти це під розвагу.
3. Наш відділ є за те, щоб змінити параграф 78 статуту У. Н. Союзу в такий спосіб, щоб У. Н. Союз виплачував повну посмертну запомогу спадкоємцеви такого члена, який стратив би життя у наслідок військової служби на війні.
4. Члени нашого відділу дають повне признання головним і відділовим урядникам за їх вмілу й корисну працю упродовж останніх чотирох років.

Вікторія Логуш, пр. і дел.; **Параня Щупляк,** касієрка; **Анна Грамоцька,** секретарка.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

КЛІВЛЕНД, О.

Вшановання бл. п. Софії Русової.

В неділю, 6. квітня ц. р. в Народнім Домі 30-тий відділ Союзу Українок в Клівленді, вшанував концертом память заслуженої жінки - українки д-ки Софії Русової. Концерт розпочався вступним словом яке виголосила предсідниця, цього відділу, пані М. Пачковська. Вона між іншим просила приявних вшанувати мовчанкою память великої жінки — Софії Русової. Далі мішаний хор Бандурист при Українській Православній Церкві, під орудою п. Й. Прокопа; відспівав гимн Союзу Українок, музики Гайворонського і декілька патріотичних пісень, а потім виступив чоловічий хор при тій же церкві під орудою п. І. Тремблюка. Цей хор лише в місяці березні переорганізувався, в хорі є гарні голоси, і він відспівав пару пісень, але і так красно, що на прохання приявних мусів повторити одну пісню. Далі пані О. Степаник деклямувала вірш до „Українських сестер" і молода співачка О. Ящак відспівала сольо. За тим слідував реферат, який виголосила пані К. Білон. В своєму рефераті пані Білон надзвичайно цікаво і зворушливо передала про життя ідіяльність заслуженої громадської діячки д-ки С. Русової. Бесідниця не читала реферату, а говорила з памяти і навіть нотаток не мала. Говорила щиро і приявні нагородили її довгими оплесками.

Потім хор чоловічий відспівав ще три пісні, В кінцевім слові пані М. Пачковська звернулась до приявних зложити жертву на українських жовнірів, що перебувають в Швайцарії. Зібрано було $31.56, а при дверях $11.42. Разом $42.98.

Зложили по $1: Г. Степанік, пані Кокіз, С. Кораль, о. П. Білон, пані Задерецька, п. Пусило, п. Тацеко, пані Мороль, М. Ярош, С. Федик, Евдокія Пискливець, М. Колодій, М. Банась; по 50 ц.: Олена Степанік, пані Морозович, пані Чорний, М. К. Габрівська, М. З. Лазука, М. Чубінська, М. А. Коберська, М. Палівчак, М. Сурівка; решта дрібними. Збіркою занялись: пані Гаврилак, пані Добрус, пані Габрівська і панна Волошин, А коло дверей з відзнаками: пані Федик, панна Купер і панна Волошин.

П. Молодець, рек. секр.

ВСЬО В ПОРЯДКУ, КАЖУТЬ НАЦІСТИ

БЕРЛІН. — Юнайтед Прес подає, що американські кореспонденти старались дізнатись дещо в справі тих поголосок, що кружляють по світі щодо напружених відносин між Берліном і Москвою. Урядові кола заявили, що „все є по старому" і нема ніяких змін.

ЗНЕСЛИ „ГАЛО!"

ВАШИНГТОН. — Щоб надати телефонічним розмовам чисто діловий тон, департамент війни зніс серед свого персоналу звичку зачинати телефонічну розмову словом „гало!"

Коли введено американський прапор? Американський прапор зо зірками і поясами ввів своєю ухвалою американський конгрес у дні 14. червня 1777.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

КАРНЕҐІ, ПА. — Мітинг Тов. Січи, від. 136., відбудеться в неділю, 4. мая 1941. Проситься всіх членів прибути на мітинг, бо є дуже важні справи до полагодження. Старші члени дістануть дивіденду від У. Н. Союзу. Проситься членів, щоби вписали свої діти до Батька Союзу. — Василь Копко, фін. секр.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

У неділю, 27. квітня 1941. р., в годині 5. рано помер по довгій недузі в шпитали Greystone Park, Morris Plains, N. J., член Тов. ім. Т. Шевченка, від. 42. У. Н. Союзу в Пасайку, Н. Дж.,

ДМИТРО СМЕРКЛО.

Покійний прожив 59 років. Походив з міста Рогатина, Західна Україна.

До Товариства вступив в 1914. році. Оставив стареньку матір Юліянну, жену Анну, сина Михайла (жонатого), дочку Катерину (замужну Вайбел) і сестру Катерину (замужну Микітен).

Похорон відбувся в середу, 30. квітня 1941. р., з погребового заведення до укр. кат. церкви св. О. Николая, а відтак на цвинтар св. Михаїла в Lodi, N. J.

Нехай прибрана земля Вашингтона буде Йому пером!

Филип Ґулька, рек. секр.

Учасники концертової частини останнього Радіо-Балю Сурми.

Проф. Микола Чубатий.

ОГЛЯД УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В ІСТОРИЧНОМУ РОЗВОЮ

(З серії докладів на українські теми, що були влаштовані Департаментом Східньо-Европейських мов Колюмбійського університету разом з У. Н. Союзом).

(8)

Київський культурний центр та неукраїнські племена „Руської Землі".

З того, що досі сказано, видимо, що культура старої України стояла доволі високо; мала вона черти додатні та відемні. Всеж таки стояла вона не нище культури тогочасної західньої Европи. Часи її золотого розвою припадають на XI. та XII. століття; її колискою була київська Русь, нинішна Україна, та її далека кольонія на півночі Новгород В. З київського центра вона проміновала цивілізаційно на цілу державу, себто на „Руську Землю". Насувається питання — **чиєюж вона власністю з точки огляду на нинішний національний склад східньої Европи?**

На ту проблему дістанемо відповідь, коли поставимо собі перед очи **етнічний склад київської держави.** Той етнічний склад в ті часи нині завдяки археольогічним та антропольогічним студіям, про що говорив я на початку, доволі добре знаний. Творцем та немов господарем тої держави була Русь, себто край давних антів, українське полудня держави. Північні (нині російські) та північно-західні (нині білоруські) території не були Русю у властивім значінню, тільки належали до „Руської Землі", себто до Руської Держави. Наш старий літопис ще в XII. а навіть в I-шій половині XIII. століття виразно протиставить Русь, нинішню Україну, — не-руським територіям й то на кільканацяти місцях. Приміром пишеться кілька разів таке: поїхав Н. Н. з Руси (йшло про Київ, то знов Чернигів) во Суздаль, себто на пізнішу Московщину. Або поїхав з Руси во Смоленськ чи Новгород В. Раз мова про війну Галичини з Суздамею тай кажеться: „І стрінулися Русини со Суздальцями". Тим способом Русю є Київ, Чернигів, Галич; натомість не є Русю Суздаль, Смоленськ, Новгород В. Іншими словами Русю є нинішна Україна, не є Русю нинішна територія російського та білоруського народу.

Ясним є, що назва „Русь", це не те саме, що нинішна назва „Росія", яку офіціяльно впровадив допερва цар Петро В. з яснимиціллями на початку 18-го століття. Тим чином й англійський переклад старого імени „Русь", словом „Рошія" є помилковий та вводить тільки багато неясности. Під володінням Руси трипільсько - індо-германського походження найшлися племена, яких основу творять урало-алтайці зі слабою домішкою індо-ґерманського елементу та племя неясного расового походження Вятичі та племена, яких головну основу творять індоґерманці балтійської ґрупи. Перші дали етнічну основу російському, другі білоруському народови.

Та вся етнічно ріжнородна маса дісталася на протяг двох соток літ під цивілізаційний вплив київської української культури. Єдність „Руської Землі" підтримувала центральна влада в Киеві, світська княжа та духовна; старший київський престіл та одна митрополія. Колиж в XII. століттю політична центральна влада на ділі перестала існувати, з цілою силою виступають відосередні сили чужих етнічно періферій дарма, що династія походила з того самого роду Рюриковичів.

Найскорше та найяркіше сепаратистичні тенденції проявилися на Суздальщині, центрі нинішного російського народу. В половині XII. століття князь Юрій Довгорукий висуває перед патріярхом в Константинополі жадання поділу київської митрополії та утворення окремої церковної митрополії в Суздалі. Його син Андрій Боголюбський прямо руйнує санктуаріюм „Руської Землі" — Київ — „Матір руських городів". Він теж вводить незнаний досі в київській державі абсолютний режім. То все говорить досить.

Опанування східньої Европи татарами, та татарське володіння над Суздальсько-володимирськими землями безпосередньо, натомість над більшістю України тільки формально, докінчило до решти ту сепарацію. Землі нинішнього російського народу майже на дві сотні літ зривають всякі звязки зі західньою Европою та обєднані під абсолютною владою московського князя стають крайною евразійської радше культури, ніж европейської.

Противно український нарід пересуває свій осередок на захід на Західну Україну, наближується ще більше до західньої Европи, щоби при її помочи скинути все загрозливе, хоч й формальне татарське ярмо. На тім підложу приходить до церковної унії короля Данила з Римом та його коронації римським папою (1255).

Північно - східна ґрупа спершу Полоцк, пізніше Новгород В. теж відсепаровуються від Киева та наближуються до прибалтійських країв. В 13-тім столітті входять вони навіть в орбіту впливів балтійської Ганзи та витворюють у себе републиканський устрій торговельних міст - держав. Ця ґрупа стала основою білоруського народу. Сам Новгород пізніше добула Мосвка та йозмосковщила.

Всеж таки цивілізаційна праця культурного київського центра впродовж двіста літ зробила своє, бо тут ділала вища культура. Спільна літературна церковно-словянська мова, східний обряд, до кінця XIII-го століття спільна митрополії, вкінці спільна династія, що виводила своє походження від київських Рюриковичів **все то виробляло позірну одність трьох східньо-европейських народів колишньої київської держави.** Ту позірну одність зачинає використовувати московська держава для своїх імперіялістичних цілей, коли московські князі спираючись на українське походження московської династії підняли претенсії до всіх земель давної київської Руси. Тільки політичні завойовницькі цілі казали Петрови І. на початку XVIII. століття й цілу московську державу офіціяльно назвати Росією (грецька назва старої Руси).

Подібність між київською Русю та Римською Імперією.

Відношення київської Руси-України до других народів нинішньої східньої Европи дуже подібне до відношення старинного Риму до нинішних романських народів колишньої римської імперії, себто італійців до французів, еспанців та інших народів латинської культури. Латинську культуру створили латинські італійці, але в склад римської імперії входили не тільки італійці, але також кельтійці, ґалійці, еспанці, ірійці, тощо. Деякі цінности латинської культури навіть повставали на території тих провінцій - періферій римської держави. Ті не-латинські народи впродовж кількох соток літ були теж виставлені на ділання римської цивілізації й романізації; вибторилися навіть позірні чисто зовнішні ознаки національної одности народів римської імперії. Впала імперія і показалося, що кожний з тих народів інакше приймав ділання латинської культури, бо був іншого племінного походження. На руїнах римської імперії повстали нові народи: французи, еспанці, портуґальці тощо. Лишилися остаточно лиш деякі признаки колишньої романізації, верх взяли власні етнічні елементи.

Думаю, що подібний теж процес був у Східній Европі.

(Дальше буде).

ГРАФИНЯ ВЕРТАЄТЬСЯ ДОМІВ.—Відома танцюристка Тилі Лош, замужем за графа Карнарвона, відіхала літаком до Англії, де живе її муж.

РУКА ГІТЛЕРА В ІРАКУ

ЛОНДОН. — Новий премієр Іраку, Рашід Алі Бег Ґаіляні, що вчинив недавно державний переворот і є відомий з про-німецьких симпатій, заявив, що може прийти до боротьби з британськими військами, що прибули до Базри. Премієр вислав механізовані сили до Габанії, де є велике британське летунське поле. Та британці певні, що дадуть собі з тим раду, але добачують в тому інтриґу Гітлера.

Українська Школа

Вписуйте дітей охочих учитися рідної мови кожної суботи від години 10. рано до 12. Курс для дорослаючої молодіжи буде вестися кожної суботи від 2. до 4. пополудні.

Інтересовані в тій справі можуть зголоситися також у неділі після Служби Божої.

Навчання відбувається в гасі Української Церкви Св. Тройці, 1745 Washington Avenue (коло 174 St.), Bronx, N. Y.

ПІДПИРАЙТЕ СВОЇХ БИЗНЕСМЕНІВ.

СТАВАЙТЕ В РЯДИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЯКИЙ Є НАЙБІЛЬШОЮ І НАЙСИЛЬНІШОЮ УКРАЇНСЬКО - АМЕРИКАНСЬКОЮ ЗАПОМОГОВОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

ТАРЗАН, ч. 293. Нерівні змагання.

Тарзеля була занадто горда, щоб кликати помочи Тарзана. Вона рішила боротись з дикунами сама. Саме тепер вона вимахувала ножем.

Серед густих корчів і гиляк дикуни не мали змоги якслід ужити своїх спис. А через ніж Тарзелі вони боялись занадто зближатись до неї.

Ті крики зачув з далекої віддалі Тарзан. Не думаючи довго, він кинувся в тім напрямку, звідки походили ці голоси.

Немов вихор він гнався верхами дерев. Алеж смерть Тарзелі висіла на волоску. Ще хвилина, а дикуни пробють її списами.